

Gia công thiết kế băng tải than tại Công ty Than Vàng Danh _ Ảnh: tapchicongnghiep.vn

Đẩy mạnh quản lý, giám sát hoạt động các tập đoàn kinh tế của Việt Nam

Ở nước ta các tập đoàn kinh tế (TĐKT) do mới được hình thành, còn non trẻ, chủ yếu là TĐKT nhà nước - được coi là “xương sống” của nền kinh tế - nên còn nhiều hạn chế trong hoạt động. Xác định rõ điểm mạnh, điểm yếu để đẩy mạnh quản lý, giám sát các tập đoàn hoạt động đúng tầm, có hiệu quả cao nhằm góp phần cơ cấu lại nền kinh tế là hướng tiếp cận cần được tham khảo.

PGS, TS PHƯƠNG NGỌC THẠCH

“Xương sống” nền kinh tế không hẳn không có bất cập

Kinh nghiệm thế giới cho thấy trong nền kinh tế thị trường, hội nhập kinh tế quốc tế, các TĐKT đóng vai trò to lớn trong phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Sự

thành công về kinh tế của Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc,... nhờ sự lớn mạnh của các TĐKT, là những ví dụ sinh động.

Gần 10 năm nay, Việt Nam đã xây dựng được nhiều TĐKT, các TĐKT gần như không để công nhân thất nghiệp, có số dư tiền gửi

ngoại tệ, một số TĐKT đã bước đầu vươn ra đầu tư ở nước ngoài, góp phần tạo dựng được hình ảnh và uy tín của Việt Nam trong khu vực và trên thế giới, tuy nhiên nhìn chung thị phần của các TĐKT nhà nước trên thị trường các nước trong khu vực và thế giới vẫn còn

nhỏ. Nhưng cũng phải thừa nhận, bên cạnh những mặt thành tích đó vẫn tồn tại nhiều bất cập trong hoạt động của các tập đoàn, nhất là TĐKT nhà nước. Cụ thể:

- Lợi dụng thẩm quyền được "kinh doanh đa ngành" để đầu tư vào các lĩnh vực "nóng" như ngân hàng, tài chính, bất động sản,... với mục tiêu lợi nhuận lớn mà ít đầu tư vào lĩnh vực chính của mình. Điển hình, Tập đoàn Dầu khí quốc gia Việt Nam (PVN) mở rộng sang khai thác du lịch, thành lập các công ty tài chính và đang xây dựng một khách sạn năm sao tại Hà Nội. Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN) đầu tư nhiều cho các mạng điện thoại di động và "bom" 250 triệu USD để phát triển một khu nghỉ mát ngoài biển...

- Một số tập đoàn hoạt động kinh doanh mang tính độc quyền còn cao, tự điều tiết nâng giá gây ảnh hưởng đến thị trường, lạm phát làm cho đời sống người dân khó khăn. Đã vậy còn mắc nợ lớn, trong đó có nợ xấu.

- Hầu hết các TĐKT đều chưa đáp ứng yêu cầu minh bạch thông tin. Nhiều đơn vị hạn chế tối đa công bố thông tin với bất kỳ hình thức nào, đặc biệt là thông tin mà pháp luật buộc phải công bố cho công tác giám sát. Báo cáo tài chính kém minh bạch, lãi giả lỗ thật do chạy theo thành tích và lãi thật lỗ giả để trốn thuế. Các chức danh quản lý hưởng mức lương, thù lao hàng ngàn USD trong khi người lao động thì có mức lương còm cõi.

- Đầu tư nhiều nhưng hiệu quả kinh doanh thấp. Do vốn nhà nước được giao cho các tổng công ty (TCT), TĐKT chưa được coi là vốn sở hữu của tập đoàn mà chỉ là vốn nhà nước chung chung, nên rất khó xác định chủ sở hữu thực sự.

- Các TĐKT nhà nước còn chạy theo mục tiêu tối đa hóa lợi nhuận, chưa gắn yêu cầu thực hiện nhiệm vụ chính trị - xã hội với hoạt động kinh doanh. Làm tổn thương nền kinh tế và cản trở sự

phát triển của đất nước, gây ra lạm phát và tăng nợ nước ngoài, lãng phí và tham nhũng...

TĐKT nhà nước phải đóng vai trò quan trọng trong việc cơ cấu lại nền kinh tế

Hội nghị Trung ương 3 khóa XI của Đảng đã đề ra nhiệm vụ cơ cấu lại doanh nghiệp nhà nước (DNNN) mà trọng tâm là các TĐKT, các tổng công ty nhà nước nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động và thực hiện tốt hơn vai trò của DNNN. Đây được coi là một trong ba nội dung quan trọng để cơ cấu lại nền kinh tế.

Với tinh thần trên, cần buộc các tập đoàn lớn phải trải qua một quá trình cải tổ sâu rộng. TĐKT nhà nước phải đóng vai trò quan trọng trong tái cơ cấu nền kinh tế, điều tiết vĩ mô, ổn định thị trường, có khả năng cạnh tranh trên thị trường nội địa và thế giới.

Tập trung nguồn lực để phát triển TĐKT nhà nước trong những ngành, những lĩnh vực trọng yếu, đầu tư vào kết cấu hạ tầng, những nhiệm vụ có quan hệ đến quốc phòng, an ninh, bảo đảm các cân đối lớn cho nền kinh tế, thông qua đó để điều tiết, chi phối, hướng dẫn hoạt động của các thành phần kinh tế khác, bảo đảm cho nền kinh tế phát triển theo định hướng kế hoạch và điều tiết thị trường. Sản phẩm cần ưu tiên từ nay đến năm 2020 nên chăng là điện, luyện kim, hóa dầu, chế tạo máy, đóng tàu và các phương tiện vận tải, điện tử viễn thông và hạ tầng công nghệ...

Cần tái cấu trúc TĐKT nhà nước thua lỗ kéo dài đang trên bờ vực phá sản, không có vị trí kinh tế then chốt và không thực hiện những nhiệm vụ có quan hệ đến quốc phòng, an ninh. Sớm đưa các công ty tài chính và ngân hàng ra khỏi TĐKT nhà nước. TĐKT nhà nước phải là "quả đấm thép" trong tay Nhà nước để chống đỡ với những tác động tiêu cực của thị trường, thực hiện nhiệm vụ điều tiết thị trường, chống độc

quyền đầu cơ nâng giá, gây lạm phát, không phải sản xuất kinh doanh chỉ vì lợi nhuận. Gắn sản xuất kinh doanh của TĐKT nhà nước với hoạt động mang tính nhiệm vụ chính trị, công ích.

Đẩy mạnh quản lý giám sát chặt các TĐKT nhà nước

Một mặt bảo đảm đầu tư của Nhà nước có trọng tâm, đạt hiệu quả cao hơn, cũng như giảm bớt những thất thoát, lãng phí, chi tiêu ngân sách. Mặt khác, bảo đảm được mục tiêu chống tham nhũng của Đảng và nhà nước. Bằng cách:

Thứ nhất, các hoạt động của TĐKT nhà nước đặt trong thể chế tài chính công khai. Cần xây dựng một hệ thống tiêu chí an toàn về mặt tài chính trong hoạt động sản xuất - kinh doanh để làm cơ sở cho giám sát, quản lý nhà nước tại các tập đoàn, tổng công ty.

Thứ hai, cần có quy định cụ thể và phân biệt rõ trách nhiệm của chủ sở hữu, cơ quan quản lý nhà nước và tập đoàn trong việc thực hiện chức năng giám sát, đánh giá hiệu quả hoạt động của tập đoàn.

Thứ ba, gắn trách nhiệm, quyền hạn và lợi ích của người quản lý TĐKT với kết quả hoạt động của tập đoàn. Đồng thời, việc bổ nhiệm lãnh đạo cấp cao của các TĐKT nhà nước nên thực hiện theo hình thức ký hợp đồng có thời hạn.

Thứ tư, đánh giá hiệu quả TĐKT được thực hiện có quy trình, với các chỉ tiêu cụ thể. Như vậy, xác định trách nhiệm trong trường hợp TĐKT nhà nước hoạt động không hiệu quả sẽ rất rõ ràng và vai trò chủ đạo của TĐKT nhà nước cũng được xã hội nhìn nhận chính xác...

Thứ năm, lập cơ quan chuyên trách về quản lý TĐKT nhà nước. Cơ quan này quản lý đầu vào và đầu ra của các doanh nghiệp nhà nước, bảo đảm các doanh nghiệp hoạt động theo tiêu chí và minh bạch không vì lợi ích nhóm ❖